

N:o 41.

Ank. till Riksd. kansli d. 9 April 1888, kl. 1 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om antagande af lagbestämmelser angående skydd mot efterbildning af fotografialster.

Från Andra Kammaren har lagutskottet fått emottaga en inom nämnda kammare af herr *A. P. Lind* afgifven motion, n:o 105, så lydande:

»Genom lagen angående efterbildning af konstverk den 3 maj 1867 med tilläggsförordningen den 10 augusti 1877 samt lagen angående eganderätt till skrift har staten velat bereda skydd åt vissa slag af individuellt andligt arbete. Då det inom justitiedepartementet utarbetade förslag till sistnämnda lag i statsrådet föredrogs inför Hans Maj:t Konungen, yttrade då varande chefen för justitiedepartementet, friherre Louis De Geer, bland annat:

»Med lagförslaget åsyftas att närmare bestämma det skydd, som bör tillkomma den, som utfört vissa slag af andligt arbete. Förslaget afhandlar således en del af eganderätten till immateriella ting (Geistiges Eigenthum, propriété littéraire artistique et industrielle).

Den ifrågavarande eganderättens föremål indelas vanligen i tre grupper, allt efter som fältet för den ideella verksamheten utgör litteraturen, konsten eller industrien. Till första gruppen räknas skrifter, musikallier, kartor, ritningar, som hafva ett öfvervägande undervisande syfte och vissa muntliga föredrag — — — — —

— — — — — Till andra gruppen hänföres den bildande konstens verk (skulpturarbeten och målningar) samt de reproducerande konsternas alster (koppar- och stålstick, etsningar, träsniderier, *fotografier* o. d.)

Bih. till Riksd. Prot. 1888. 7 Saml. 21 Häft.

och till tredje gruppen slutligen tekniska uppfinningar, varumönster, fabriksmärken o. s. v.»

Då nämnda lagförslag framlades för Riksdagen förordnade Hans Maj:t Konungen, att detta friherre De Geers yttrande skulle åtfölja propositionen derom, och hvarken högsta domstolen eller Riksdagen gjorde någon invändning mot friherre De Geers uppfattning af hvad som borde vara föremål för meranämnda lag.

Sedermera har dock, enligt hvad befunnitligt prejudikat visar, högsta domstolen i praxis förklarat, att fotografier ej vore inbegripna under det skydd, som ofvannämnda författningar lemna, och såsom hufvudsakligt motiv därför har anförts, att de ej kunde subsumeras under rubriken konstverk. Ty värr innehålla de tillämpliga lagrummen ej någon definition på konstverk. För att få bestämdt hvad dermed förstås är man således uteslutande hänvisad till det allmänna medvetandet och fackmännens åsigt. Flera auktoriteter å detta område, särskildt den allmänt erkände professor Lübke, räknar fotografien till de reproducerande konsterna; dervid torde observeras, att denna Lübkes åsigt finnes uttalad redan i hans på 1860-talet — då fotografien ännu låg i sin linda — skrifna konst-historia. För öfrigt torde, vid bestämmande af huru vida ett föremål är konstverk eller icke, utgångspunkten icke böra tagas från den större eller mindre konstnärligheten eller sättet för dess frambringande, ty i så fall komme det allt att blifva svårt, om icke rent af omöjligt, att uppdraga gränsen emellan konstverk och icke konstverk. Fast mera måste sjelfva ändamålet vara den enda riktiga bestämningsgrunden, som å ena sidan skiljer konstverk ifrån industrialster och å den andra från sådan teckning eller afbildning, som, enligt 1 § mom. 2 i lagen angående eganderätt till skrift, hänföres till skrift. Och ändamålet med fotografier, särskildt det slag som afses i det Kongl. Maj:ts utslag, som framkallat denna motion, är utan gensägelse att frambringe konstnjutning.

Af det anförda framgår, att uppfattningen af fotografiens alster — förnämligast då de äro tagna efter naturen och ej utgöra kopior af ett redan befunnitligt konstverk — såsom varande konstverk, har stora och talande skäl för sig. Men äfven om vid en sträng formel kritisk granskning de ej skulle kunna betraktas som konstverk i egentlig mening, stå de dock ovillkorligen dessa så nära i frändskap, att de ej böra gå miste om det skydd de andra njuta.

På grund af allt detta och särskildt med anledning af meranämnda Kongl. Maj:ts nådiga utslag, som bilägges, samt under påpekande, att foto-

grafiens alster flerstädes utomlands äro skyddade för efterbildningar, får jag därför härmed motionera, att skydd jemväl här i landet beredes dylika alster, dervid hemställande, att detta måtte ske antingen genom tilläggsstadgande i redan befintliga, tillämpliga författningar eller ock genom en särskildt fristående lag.

I anledning af denna motion vill utskottet till en början anmärka, att rättigheten af den i det åberopade utslaget antagna lagtolkning torde vid granskning af de förhandlingar, som föregingo utfärdandet af de ifrågasvarande lagarne, finnas otvifvelaktig, och framgår, hvad beträffar lagen mot efterbildning af konstverk, derjemte af en jämförelse mellan 1 och 2 §§ i nämnda lag. Ut i 1 § stadgas nemligen, att ingen må till försäljning eftergöra originala konstverk i konstnärens lifstid, såvida efterbildningen hörer till samma *konstart* som originalet; och i 2 § föreskrifves, att en hvar eger rätt, att med andras uteslutande, låta efterbildningar af de af honom utförda originala konstverk, delvis eller i deras helhet, återgifvas på mekanisk väg eller *genom fotografi* eller afgjutning eller annat dylikt sätt. Den motsats, lagen sålunda gör gällande mellan å ena sidan konstart samt å den andra fotografi jemte öfriga i 2 § omförmälda reproduktionssätt, äfvensom den i sistnämnda § gjorda sammanställningen mellan fotografi och på mekanisk väg åstadkommen efterbildning synas med full tydlighet angifva lagstiftarens uppfattning i förevarande afseende. Det bör dock ej lemnas oanmärkt, att stadgandet i 2 § i visst fall verkligen innefattar ett skydd mot efterbildning af fotografialster; ty det är uppenbart, att en konstnär, hvilken, med begagnande af den i nämnda § honom tillförsäkrade rätt att ensam låta efterbilda sitt konstverk, låtit genom fotografi reproducera detsamma, också är berättigad att hindra andra från att eftergöra den sålunda tillkomna fotografiska afbilningen.

Hvad nu beträffar lämpligheten af att i vår lagstiftning införa ett ytterligare, för närvarande icke befintligt skydd mot efterbildning af fotografialster, hvilket skydd enligt utskottets mening icke med fog kunde grundas på annat än en antagen likställighet emellan fotografier och konstverk, så vågar utskottet visserligen icke inlåta sig på någon granskning af den definition på konstverk, hvilken motionären, med stöd af en berömd tysk författare, antydt såsom den rigtiga. Men utskottet finner det vara uppenbart, att i enlighet med den uti lagen den 3 maj 1867 tyd-

ligt uttalade uppfattning lagstiftaren bör mot efterbilning skydda endast den sjelfständigt skapande konstnärsvärksamheten. Det lär icke med fog kunna sägas, att fotografens verksamhet vid afbildandet af vare sig menniskor, konstverk eller naturföremål är af antydnda sjelfständigt skapande art. Väl är det en sanning, att för åstadkommande af en god fotografi erfordras, utöfver goda instrument och materialier samt yrkesskicklighet, jemväl en viss grad af konstsinne vid bedömandet af grupperingar och synpunkter m. m.; men den verksamhet, som härutinnan utvecklas, är väl närmast jämförlig med den, som t. ex. en handtverkare använder vid förfärdigandet af de till hans yrke hörande föremål, då dessa utom sitt egentliga ändamål jemväl skola i mera afsevärd mån tillfredsställa skönhetssinnets fordringar.

I det rättsfall, som af motionären åberopats (se nytt juridiskt arkiv, afd. I., årg. 1886, sid. 479—481), gälde tvisten fotografiska afbildningar af landskap och byggnader. Med afseende å sådana afbildningar kunde anföras, att deras åstadkommande för fotografen medför kostnader, hvarför genom åtnjutande af skydd ersättning borde honom beredas. Men om ett sådant skäl finge göra sig gällande, skulle med samma rätt kunna framställas anspråk på skydd för åtskilliga föremål hörande till konstindustriens område. Utskottet får således hemställa,

att herr Linds förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 april 1888.

På lagutskottets vägnar:

C. A. Sjöcrona,
